

تأثیرات اقتصادی موافقتنامه‌های سازمان تجارت جهانی بر کشورهای عربی و کشورهای خلیج فارس

نویسنده: شهید محمدی

مقدمه:

عضویت ندارند، از صنعت پیشرفته‌ای برخوردار نیستند و اقتصادی متکی به درآمدهای نفتی دارند و از این لحاظ دارای شرایطی مشابه با ایران هستند، آشنایی با نظرات نخبگان عرب و شناخت راهکارهایی که در این زمینه آرایه می‌دهند می‌تواند برای صاحب نظران و اساتید دانشگاه‌های ایران قابل توجه باشد.

در تاریخ ۶ نوامبر ۲۰۰۱ دانشگاه

این همایش با سخنان دکتر مساعد الهارون وزیر آموزش عالی کویت، افتتاح شد. وی اظهار داشت: «کشورهای عربی که در آستانه پیوستن به سازمان تجارت جهانی هستند، موظف به اجرای موافقتنامه‌های این

کویت همایشی را تحت عنوان «تأثیرات اقتصادی موافقتنامه‌های سازمان تجارت جهانی بر کشورهای عربی و کشورهای خلیج فارس» برگزار نمود. با توجه به اینکه اغلب کشورهای عربی در این سازمان

سازمان می‌باشند و باید برای شرایط جدیدی که با آن مواجه خواهند شد، آماده شوند. از آنجا که کشورهای صنعتی این سازمان را براساس منافع ملی و منطقه‌ای خویش اداره می‌کنند، کشورهای عربی باید به نحوی آماده شوند که توان تعامل با این کشورهای قدرتمند را داشته باشند. کشورهای عربی و کشورهای خلیج فارس جزو کشورهای در حال توسعه به شمار می‌آیند و واقعاً توان رقابت کامل در جهانی را که در آن تجارت آزاد بدون هیچ‌گونه اجازه قبلی از مرزها عبور می‌کند را ندارند. بنابراین برای آمادگی هرچه بیشتر و پیشرفت سریعتر، کشورهای منطقه می‌توانند مبادرت به تعمیق و توسعه تجارت منطقه‌ای نمایند و از این طریق وارد بازرگانی و تجارت جهانی شوند.

رییس اتاق بازرگانی و صنعت کویت اظهار می‌دارد: «جهانی شدن پدیده‌ای است که در یک ظرف تاریخی مناسب رشد و گسترش یافت و یکی از مهمترین عوامل تداوم آن قابلیت گفتگو، انتقاد و اصلاح عملکرد و شیوه‌های اجرایی می‌باشد. اگر مخالفان جهانی شدن بر این عقیده‌اند که

خطرات و نکات منفی موجود در این پدیده ممکن است مسیر توسعه کشورهای توسعه نیافته از جمله کشورهای عربی را تهدید کند، درمقابل می‌پذیرند که جهانی شدن، در زمینه‌های دیگر امکان رشد و شکوفایی را فراهم می‌آورد. بنابراین باید برای تحقق بخشیدن و استفاده بهینه از فرصتهای جهانی شدن، همه کشورهای عربی گامهای ضروری را با شتاب هرچه بیشتر بردارند.»

شاهزاده طلال بن عبدالعزیز، برادر پادشاه عربستان سعودی، وزیر دارایی سابق این کشور و رییس برنامه خلیج فارس برای حمایت از سازمانهای توسعه‌ای سازمان ملل متحد، ضمن انتقاد از دولتهای پیشین عربی و بی‌توجهی نسبت به عضویت در گات، اظهار داشت: «دولتهای عرب تا مدت‌ها به مذاکرات گات بی‌توجه بودند گویی که این مذاکرات ربطی به آنها نداشت و با اینکه بر منافعشان هیچ تأثیری برجای نمی‌گذاشت. کشورهای عربی هنگامی از خواب بیدار شدند که تحولات سریع جهانی در حال وقوع بود و خود را در وضعیتی یافتند که بسیاری از امتیازات قابل رقابت خویش را از دست داده بودند. این مسئله تا جایی رسید

که در سایه آزاد سازی تجارت جهانی و پس از از دست دادن بازارهای خارجی، بازارهای داخلی خود را نیز از دست دادند. وی بخش کشاورزی و تأثیر سازمان تجارت جهانی بر کشاورزی عربی را به عنوان نمونه ذکر کرد و گفت: «همان طور که کارشناسان پیش بینی کرده بودند، بهای مواد غذایی در پرتو آزادسازی محصولات زراعی افزایش بسیاری یافت. آمار نشان می دهد که هزینه واردات مواد غذایی کشورهای عربی از ۱۱،۳ میلیارد دلار به حدود ۱۵ میلیارد دلار در سالهای ۱۹۸۷-۱۹۹۹ رسیده است و هنوز هم امکان تغییر و تحول وجود دارد.

شاهزاده طلال با اشاره به فقدان بحث و تبادل نظر در زمینه نفت در مذاکرات «دور اروگوئه» افزود: «با وجود اینکه نفت یک کالای اساسی برای کشورهای خلیج فارس به شمار می آید، به دلایل مختلف از جمله عدم پیوستن کشورهای نفت خیز به گات، از نفت حمایت لازم به عمل نیامد. در حال حاضر مدتی است که برخی از کشورهای خلیج فارس به سازمان تجارت جهانی پیوسته اند ولی هنوز کشوری همچون عربستان سعودی به عضویت این سازمان

در نیامده است. اگر کشورهای نفت خیز در این مذاکرات شرکت می کردند وضعیت تفاوت می کرد. به همین دلیل دولتهای صنعتی با استفاده از سیاستهای متنوع و مختلفی نظیر تحمیل مالیاتهای سنگین بر واردات نفت، مانع از رسیدن حقوق واقعی صادرات این کالای استراتژیک به کشورهای صادر کننده می شوند.»

سخنران بعدی این همایش عبدالله القلاف از وزارت صنایع کویت بود. وی تصریح کرد که کویت از سال ۱۹۶۳ به موافقتنامه گات پیوسته است و جزو اولین کشورهای عربی می باشد که به عضویت گات درآمده است. ضمن اینکه کویت از امضاء کنندگان توافقنامه مذاکرات «دور اروگوئه» می باشد و با توجه به اقتصاد آزاد کویت قوانین بازرگانی این کشور مانعی در برابر تحرک بازرگانی ایجاد نمی کند. عبدالله القلاف ادامه داد: «از زمانی که وزارت بازرگانی و صنایع مکلف به پی گیری مفاد عهدنامه سازمان تجارت جهانی شد، یک کمیته ملی ویژه به نام «کمیته پی گیری اجرای توافقات سازمان تجارت جهانی» با شرکت نمایندگانی از

وزراتخانه‌ها و سازمانهای غیردولتی تشکیل شده است.»

دکتر غانم النجار مدیر مرکز مطالعات استراتژیک آینده، در سخنرانی خویش به تشریح دیدگاه مخالفان و موافقان پیوستن به سازمان تجارت جهانی پرداخت و گفت: «باید تعامل با دستاوردها و نتایج اجرای موافقتنامه سازمان تجارت جهانی با شفافیت بیشتری صورت گیرد و تا حد امکان اکثر گروههای فعال جامعه مدنی و همچنین سازمانهای غیر دولتی در آن مشارکت داشته باشند.» وی خواستار آن شد که مرکزی اجتماعی با هدف گردآوری اطلاعات مربوط به تحولات آینده و تأثیر آن بر جامعه تأسیس گردد.

دکتر ناجی التونی از مؤسسه برنامه ریزی عربی نیز با ارایه مقاله‌ای به ارزیابی کلی تأثیرات نظام جدید تجارت جهانی پرداخت و شرایط وارد شدن به این بازار و منافع و ضررهای محتمل را در پرتو آزاد سازی تجاری تشریح کرد. وی همچنین به شیوه‌های مقایسه کمی در نظام جدید تجارت جهانی مثل روشهای رقابت و الگوهای موازنه عمومی و شیوه پیش بینی

متغیرهای مورد نظر اشاره کرد و در ارتباط با هر کدام توضیحاتی را ارایه نمود.

دکتر مهدی السلیمان استاد دانشگاه کویت، آخرین سخنران این همایش بود. او معتقد است که موافقتنامه‌های سازمان تجارت جهانی بر اقتصاد کشورهای عضو شورای همکاری تأثیری نخواهد داشت زیرا اغلب این کشورها دارای اقتصادی آزادند و بر نظام تجارت آزاد تکیه دارند. وی اظهار داشت: «با توجه به اینکه عمده کالای صادراتی کشورهای منطقه نفت و محصولات و مشتقات نفتی است، بنابراین در زمینه کالاهای دیگر توان رقابت ندارند به همین دلیل می‌شود با عضویت در این سازمان، فرصتی برابر با دیگر کشورها در زمینه مذاکرات بازرگانی فراهم کرد و حداکثر منافع ممکن را در مبادلات تجاری بین‌المللی به دست آورد. اگرچه با برداشته شدن موانع غیر گمرکی و کاهش تعرفه‌های گمرکی، کالاهای بی‌شماری حق ورود به بازارهای کشورهای منطقه را دارند، اما از سوی دیگر صنایع بزرگ خلیج فارس نظیر پتروشیمی و آلومینیوم به لحاظ قیمت و کیفیت از مزایای مناسبی بهره‌مند است. در